

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

ПРИМЉЕНО: 19.05.2012.		
ОРГ.ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОЗИ
	551	

ИЗВJEШТАЈ
о оцјени урађене докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Научно-наставно вијеће Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, на сједници одржаној дана 23.2.2017. године, донијело је Одлуку бр. 12/3.190-II-6/17 о именовању Комисије за подношење извјештаја о урађеној докторској тези мр Миодрага Бајића, по називом „Посебне радње доказивања и организовани криминал“.

У Комисију су именованi:

1. Проф. др Иванка Марковић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, предсједник (ужа научна област: кривично право и кривично проценос право),
2. Академик проф. др Миодраг Симовић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, члан (ужа научна област: кривично право и кривично проценос право),
3. Академик проф. др Станко Бејатовић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, члан – ментор (ужа научна област: кривично право и кривично проценос право).

- 1) Навести датум и орган који је именовао комисију;
- 2) Навести састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, научно-наставног звања, назива у же научне области за коју је изабран у звање и назива универзитета/факултета/института на којем је члан комисије запослен.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Миодраг (Драгољуб) Бајић рођен је 8.7.1970. године у Бањој Луци, Социјалистичка Федеративна Република Југославија. Одмах након завршетка основне и средње школе уписује Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, на којем је дипломирао 8.3.1996. године. Магистарске студије из области Кривичног права уписао је школске 2008/2009. године на Правном факултету Универзитета у Бањој Луци. Положио је све појединачне испите, одбранио семинарске радове, те положио групни магистарски испит. Просечна оцјена на магистарским студијама је 9,50. Дана 22.11.2014. године, одбраном магистарске тезе „Продужено кривично дјело“ на Правном факултету у Бањој Луци (ментор проф. др Милош Бабић) стекао је научно звање магистра кривичноправних наука. Тема докторске дисертације кандидата мр Миодрага Бајића, под називом „Посебне радње доказивања и организовани криминал“, прихваћена је од стране Научно-наставног вијећа Правног факултета Универзитета у Бањој Луци на 5. сједници, одржаној дана 23.6.2015 године.

- 1) Име, име једног родитеља, презиме;
- 2) Датум рођења, општина, држава;
- 3) Назив универзитета и факултета и назив студијског програма академских студија II циклуса, односно послиједипломских магистарских студија и стечено стручно/научно звање;
- 4) Факултет, назив магистарске тезе, научна област и датум одbrane магистарског рада;
- 5) Научна област из које је стечено научно звање магистра наука/академско звање мастера;
- 6) Година уписа на докторске студије и назив студијског програма.

III УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Научно-наставно вијеће Правног факултета Универзитета у Бањој Луци на 5. сједници, одржаној дана 23.6.2015 године, прихватило је тему докторске дисертације кандидата мр Миодрага Бајића, под називом „Посебне радње доказивања и организовани криминал“. Докторска дисертација под називом

„Посебне радње доказивања и организовани криминал“ написана је ћириличким писом (Times New Roman, фонт 12, проред 1,5). на укупно 288 страница, од чега 269 страница чистог текста са 424 фусноте и шест табела. Коришћена литература обухвата 122 библиографске јединице, ћириличких и латиничких издања, 14 интернет извора и 74 релевантних докумената.

Поред литературе и садржаја, цјелокупна материја рада подијељена је у четири дијела и седам поглавља. Уводна разматрања подијељена су пет цјелина: Предмет истраживања (стр. 1), Научна и друштвена оправданост истраживања (стр. 10), Циљеви истраживања (стр. 16), Методологија (стр. 17) и Полазне хипотезе (стр. 20). Први дио – Организовани криминал (појам и основне особености) подијељен је у три главе: Глава I – Појам, елементи и основне особености, која се састоји од три цјелине: Појам организованог криминала (стр. 22); Основна обиљежја организованог криминала (стр. 26); Облици вршења кривичних дјела организованог криминала (стр. 33); Глава II – Историја организованог криминала (стр. 37) и Глава III – Организовани криминал у Босни и Херцеговини (Појам, елементи и друге специфичности), која је подијељена у дviјe цјелине: Појам и основни елементи (стр. 45) и Специфичности организованог криминала у Босни и Херцеговини (стр. 48). Други дио – Кривичнопроцесни инструменти супротстављања организованом криминалу, подијељен је у четири главе: Глава I – Опште напомене, која садржи дviјe цјелине: Појам, врсте и опште карактеристике (стр. 66) и Организација и надлежност државних органа у сузбијању организованог криминала у Републици Српској (стр. 73); Глава II – Опште радње доказивања организованог криминала, подијељена је у две цјелине. То су: Опште напомене (стр. 79) и Опште радње доказивања (стр. 81), која садржи слједеће дијелове: Претрес стана, других просторија и лица (стр. 83); Привремено одузимање предмета и документације (стр. 90); Привремено одузимање писама, телеграма и других пошиљки (стр. 91); Наредба банци или другом правном лицу (стр. 93); Наредба оператору телекомуникација (стр. 95); Испитивање осумњиченог (стр. 96); Споразум о признању кривице са осумњиченим (стр. 103); Саслушање свједока (стр. 111); Заштићени свједок (стр. 120); Увијај (стр. 126); Вјештачења (стр. 132); Глава III – Посебне радње доказивања кривичних дјела организованог криминала, садржи цјелине: Појам и *ratio legis* озакоњења (стр. 137); Услови за примјену посебних радњи доказивања (стр. 141); Кривичнопроцесна валидност доказа прикупљених примјеном посебних радњи доказивања (стр. 146); Заштита података прибављених посебним радњама доказивања (стр. 149); те Глава IV – Посебне истражне радње према Закону о кривичном поступку Републике Српске, која је подијељена у дviјe цјелине: Опште напомене (стр. 154) и Појединачне посебне истражне радње (стр. 156) са слједећим дијеловима: Надзор и техничко снимање телекомуникација (стр. 156); Приступ компјутерским системима и компјутерско сравњење података (стр. 167); Надзор и техничко снимање просторија (стр. 171); Тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета у вези са њима (стр. 176); Коришћење прикривених истражилаца и коришћење информатора (стр. 184); Прикривени истражилац (стр. 187); Информатор (стр. 191); Примјена посебних истражних радњи коришћење прикривених истражилаца и коришћење информатора (стр. 193); Симуловани и контролисани откуп предмета и симуловано давање поткупнице (стр. 197); Надзорни превоз и испорука предмета (стр. 203); Комбинована примјена посебних истражних радњи (стр. 208). Трећи дио – Кривичнопроцесни инструменти супротстављања организованом криминалу има пет цјелина: Доказивање организованог криминала у кривичнопроцесном законодавству Србије (стр. 213), Доказивање организованог криминала у кривичнопроцесном законодавству Хрватске (стр. 224), Доказивање организованог криминала у кривичнопроцесном законодавству Црне Горе (стр. 227), Доказивање организованог криминала у кривичнопроцесном законодавству Њемачке (стр. 233), Доказивање организованог криминала у кривичнопроцесном законодавству Италије (стр. 236). Четврти дио – Емпиријско истраживање практичне примјене кривичнопроцесних инструмената супротстављања организованом криминалу подијељен је у шест цјелина: Резултати статистичког истраживања у Републици Српској (стр. 242), Резултати статистичког истраживања у Федерацији Босне и Херцеговине (стр. 247) Резултати статистичког истраживања у на нивоу Босне и Херцеговине (стр. 248) Резултати статистичког истраживања у Републици Србији (стр. 249) Резултати статистичког истраживања у Републици Хрватској (стр. 252) Резултати истраживања путем упитника – анкете (стр. 254). Резултати упитника у односу на организовани криминал и примјену посебних истражних радњи (стр. 254); Резултати упитника у односу на примјену осталих кривичнопроцесних инструмената у борби против организованог криминала (стр. 257); На крају, сасвим оправдано, дата су Закључна разматрања и приједлози *de lege ferenda* (стр. 260).

- 1) Наслов докторске дисертације;
- 2) Вријеме и орган који је прихватио тему докторске дисертације
- 3) Садржај докторске дисертације са страниччењем;
- 4) Истаћи основне податке о докторској дисертацији: обим, број табела, слика, шема, графикона, број цитиране литературе и навести поглавља.

IV УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Организовани криминал, у структури негативних друштвених појава, заузима посебно мјесто, с обзиром на своју заступљеност и тенденцију сталног ширења, која се испољава кроз различите форме нових појавних облика са изразито високим степеном организованости, конспиративности, интернационализације. Велика опасност која се дјеловањем организованог криминала надвила над правни и демократски поредак многих земаља не произлази толико из проузроковане штете нити из збира почињених криминалних радњи, па ни оних нарочито тешких, већ из упорног настојања криминалних организација да илегално стеченом финансијском моћи утичу на садржај одлука које се доносе у држави, политици и јавној управи, а тиме и на укупне друштвене процесе и токове, који тад све мање подлијежу контролним инстанцима и државноправним механизмима демократског друштва.

Посматрајући криминал као појаву у целини, уочљиво је да организовани криминал заузима посебно мјесто, како због своје обухватности, тако и због опасности коју са собом носи. Организовани криминал јесте друштвено негативна појава, те представља изражен изазов не само унутрашњој већ и глобалној безбедности и јавља се, као глобални безбедносни проблем, с обзиром на своју транснационализацију. Организовани криминал постао је национална пријетња у развијеним и у земљама у развоју.

Полазне хипотезе за ово научно истраживање биле су: 1. Борба против организованог криминала, као специфичног вида чињења кривичних дјела, поред класичних радњи доказивања, захтијева и примјену посебних средстава и метода за његово откривање и кривично гоњење извршилаца кривичних дјела. 2. Досадашње законско нормирање посебних радњи доказивања овог кривичног дјела и њихова примјена дало је одређене резултате у смислу кривичног гоњења његових извршилаца. 3. С обзиром на то да је криминал као појава, па тако и организовани криминал, „живи материјај“ подложна сталним промјенама и усавршавањима, неопходно је, са једне стране, постојећа нормирана средства и методе борбе против организованог криминала побољшати, а са друге стране нормирати нова средства и методе супротстављања овом виду криминала.

Када је реч о литератури, кандидат је користио бројне домаће и стране уџбенике, монографије, радове објављене у научним часописима, на научностручним склоповима и др., како оне које су посвећене феномену организованог криминала као друштвене појаве, ради објашњавања узрока настанка, тако и оне који су посвећени кривичнопроцесним инструментима за борбу против организованог криминала. Од коришћених библиографских јединица наводимо следеће радове: Abdinsky, H., *Organized Crime*, Third Edition, Chicago: Nelson-Hall, 1990; Albanese, J.S., *The Causes of Organized Crime*, Journal of Contemporary Criminal Justice, Thousand Oaks No 4/2000; Albanese, J., Das, D., Verma, A., *Organized Crime – World Perspectives*, Prentice Hall, New Jersey, 2003; Albanese, J., *Organized Crime in Our Times*, Anderson Publishing Co, Cincinnati, 2004; Алексић, Ж., Шкулић, М., *Криминалистика*, Београд, 2002; Амицић, Г., *Повезаност организованог криминала и тероризма као претња безбедности Босне и Херцеговине*, докторска дисертација, Факултет безбедности, Београд, 2013; Arntzen, F., *Vernehmungspsychoologie*, München, 1978; Бабић М., Марковић И., *Кривично право, општи дио, друго измијењено издање*, Правни факултет Бања Лука, Бања Лука, 2009; Бабић М., Марковић И., *Кривично право, посебни дио, треће издање*, Правни факултет Бања Лука, Бања Лука, 2009; Бабић, М., Марковић И., *Кривично право, општи дио, треће измијењено издање*, Правни факултет у Бањој Луци, Бања Лука, 2011; Бајовић, В., *Споразум о признавању кривице, упоредноправни приказ*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009; Бановић, Б. и Кесић, Т., *Надзор комуникација – компаративни приказ рјешења у енглеском и домаћем праву*, Зборник радова „Положај и улога полиције у претк rivичном и претходном кривичном поступку“, Београд, 2004; Батаљевић, Д., *Улога образовања кадрова и њиховог континуираног усавршавања у борби против корупције*, Зборник радова, Научностручни склоп с међународним учешћем „Методологија изградње система интегритета у институцијама на сузбијању корупције“, 19. новембар 2010. године, Управа за полицијско образовање Бања Лука, 2010; Бејатовић, С., *Кривично процесно право*, Савремена администрација, Београд, 2003; Бејатовић, С., *Кривичнопроцесни инструменти супротстављања организованом криминалитetu и корупцији*, Право и правда, часопис за правну теорију и праксу, година XIII, број 1, Сарајево, 2014; Бејатовић, С., *Криминално-политички разлози и начин озакоњења института одузимања имовине стечене криминалом*, „Одузимање имовине стечене кривичним дјелима у БиХ – Садашњост и изазови за будућност“, Висока школа унутрашњих послова Бања Лука, 2013; Бошковић, Г., Радовић, Н., *Прикривени исљедник у сузбијању организованог криминала*, Правни живот, Београд, 2010; Бошковић, М., *Облици организованог криминала и методи супротстављања*, Београд, 1994; Бошковић, М., *Облици организованог криминалитета у нашем кривичном законодавству*, Часопис „Безбедност“ број. 3/03, Београд, 2000; Бошковић, М., *Организовани*

кriminalitet – први део, Полицијска академија, Београд, 1998; Бошковић, М., *Организовани криминалитет и корупција*, Бања Лука, Висока школа унутрашњих послова, 2004; Бошковић, М., *Савремене тенденције у превенцији организованог криминалитета и корупције*, Сарајево, 2004. Бошковић, М., Скакавац, З., *Организовани криминалитет*, Факултет за правне и пословне студије, Нови Сад, 2008; Бошковић, М., *Транснационални организовани криминал*, Београд, 2003; Бркић, С., *Прилог теоријском утемељењу процесне заштите свједока*, Криминалистичке теме, годиште VII, број 1-2, Сарајево, 2008; Вајнгарт, А., *Криминалистичка тактика*, Београд, 1905; Водинелић, В., *Како се врши претресање особа, просторија и возила у криминалистичкој обради*, Савезни секретаријат за унутрашње послове, Београд, 1972; Водинелић, В., *Криминалистика*, Савремена администрација, Београд, 1984; Водинелић, В., *Криминалитет са мрежном структуром и организовани криминалитет профита*, Безбедност број 1/1992, Београд, 1992; Водинелић, В., *Проблематика криминалистичко-тактичких института – информант, информатор и прикривени полицијски извиђач у демократској држави*, Безбедност, бр. 1/1994, Београд; Водинелић, В., *Проблематика криминалистичко-тактичких института – информант, информатор и прикривени полицијски извиђач у демократској држави*, Безбедност, бр. 3/1994; Вујаклија, М., *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд, 1980; Вујачић, А., *Контролисане испоруке*, Билтен Окружног суда у Београду, 2004; Gambetta, D., *The Sicilian Mafia: The Business of Private Protection*, London, Harvard University Press, 1993; Giuseppe P., *Usi e costumi, credenze e pregiudizi del popolo siciliano*, Palermo 1889; Gropp, W., *Besondere Ermittlungsmassnahmen zur Bekämpfung der OK*, Freiburg in Breisgau, 1993; Greene, W. R., *The Sting Man: Inside Abscam*, New York, Ballantine, 1982; Gross, H., *Criminal Psychology: a manual for judges, practitioners, and students*, Patterson Smith, Montelair, New Jersey, 1968; Грубач, М., *Организовани криминалитет у Србији као појам новијег времена*, Зборник „Борба против организованог криминалитета у Србији – од постојећег законодавства до свеобухватног приједлога реформе“, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2007, Vol. XXVI, број 1-2; Dickie, J., *Cosa Nostra. A history of the Sicilian Mafia*, London, Coronet, 2004; Dickie, J., *Cosa Nostra: A History of the Sicilian Mafia*, Palgrave Macmillan, 2005; Димитријевић, В., *Видео-надзор у јавном и приватном простору*, Правни записци, Београд, 2010; *Drug Enforcement Handbook*, U.S. Department of Justice, Drug Enforcement Administration, July, 1994; Дундовић, Д., *Посебне доказне радње: симулирана продаја и откуп предмета, те симулирано давање поткупнине и симулирано примање поткупнине*, Полиција и сигурност, Загреб, 2011; *Заштита свједока код тешких кривичних дјела, Процесне мјере заштите свједока*, Приручник за обуку полиције, државних адвоката и судија, CARDS Регионални програм 2002/2003, Council of Europe Publishing, Strasbourg, Cedex, 2006; Ивичевић-Карас, Е., *Казненоправно одузимање незаконито стечене имовинске користи*, Хрватски лjetопis за казнено право и праксу“, Vol. 14, бр. 2, Zagreb, 2007; Игњатовић, Ђ., Шкулић, М., *Организовани криминалитет*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012; Игњатовић, Ђ., *Организовани криминалитет, други део*, Полицијска академија Београд, 1998; *Извјештај о спремности BiH за отпочињање процеса придрживања Европској унији - Report From The Commission to the Council on the Preparedness of Bosnia and Herzegovina to Negotiate a Stabilisation and Association Agreement with the European Union*, Brussels, 18.11.2003, COM (2003) 692 final; Илић, Г., *Доказна вриједност провоцираних кривичних дела у судској пракси*, Билтен Окружног суда, Београд, 2005; Јовић, В., *Организовани криминалитет и његово субцијање*, Институт за упоредно право, Београд, 2013; Карас, Ж., *Судска пракса о полицијском поступању: Подстицање од стране прикривеног истражитеља*, Полиција и сигурност, година 19, Загреб, 2010; Кокољ, М., *Осврт на стање организованог криминалитета у неким државама света*, Српско удружење за кривично право, Копаоник, 1996; Koch, K.F., *Sicherheitsschleier gegen kriminalistik*, 1/07; Kutscha, M., *Verdeckte „Online-Durchsuchung“ und Unverletzlichkeit der Wohnung*, Neue Juristische Wochenschrift, Frankfurt am Main, 2007; Крапац, Д., *Закон о кривичном поступку и други извори хрватског процесног права*, Народне новине, Загреб, 2002; Крапац, Д., *Поглед на неке важније одредбе новог хрватског кривичног законодавства о организованом криминалу и питања њихове практичне примјене*, Хрватски лjetopis за кривично право и праксу, Загреб, број: 2/98; Кратз, Е., *Значај присмотре у склопу полицијског истражног поступка*, Избор чланака из страних часописа, Загреб, број 2, 1982; Кривокапић, В., Жарковић, М., *Криминалистичка тактика*, Виша школа унутрашњих послова, Београд, 1996; Кривокапић, В., *Криминалистичка тактика I*, Београд, 2000; Кривокапић, В., *Превенција криминалитета*, Београд, 2002; Лазин, Ђ., *Прикривени исљедник у кривичном поступку*, Правни живот, Београд 2004; Lee, G., *Global Drug Enforcement n Practical Investigative Techniques*, CRC Press, Boca Raton, 2004; Lyman, M., *Practical Drug Enforcement*, CRC Press, Boca Raton, 2002; Максимовић, Р., Тодоровић, У., *Криминалистичка техника*, Полицијска академија, Београд, 1995; Маринковић, Д., Ђурђевић, З., *Прикривени исљедник у законодавству Србије – анализа спорних питања примјене*, Правни живот, Београд, 2007; Маринковић, Д., *Прикривене операције навођења на кривично дело*, Наука, безбедност, полиција (2-3/04), 2004; Маринковић, Д., *Теоријски и практични аспекти провокације на кривично дело*, Безбедност, Београд, 2005; Маринковић, Д., Ђурђевић, З., *Симуловани послови и услуге као доказна радња и облик навођења на кривично дело*, Правни живот,

Београд, 2006; Маринковић, Д., *Криминалистички аспекти ангажовања прикривеног истражника*, Безбедност (1-2), Београд, 2009; Маринковић, Д., *Основни правци криминалистичког поступања у сузбијању нарко криминалитета*, Наука, безбедност, полиција, број 2, Београд, 2003; Маринковић, Д., *Сузбијање организованог криминала – специјалне истражне методе*, Прометеј, Нови Сад, 2010; Маринковић, Д., *Тајна опсервација у спречавању и сузбијању кривичних дела*, Зборник радова „Сузбијање криминалитета – деценија после смрти професора Водинелића“ (приредио: проф. др Бранислав Симоновић), Правни факултет у Крагујевцу, Крагујевац, 2004; Маринковић, Д., *Тајни аудио надзор као доказна радња – различити модалитети и анализа рјешења у законодавству Србије*, „Спречавање и сузбијање савремених облика криминалитета – III“, Београд, 2008; Марковић И., *Основи криминологије*, II издање, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, 2010; Марковић, М., *Организирани криминал у пресудама Суда Босне и Херцеговине (у 2006. и 2007)*, Право и права – часопис за правну теорију и праксу, година VII, број 1, Сарајево, 2008; Матијашевић, Ј., Ђукановић, Д., *Појам мафије и њена битна обиљежја*, Организовани криминалитет изазов XXI века, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, 2012; Матијевић, М., *Посебним истражним радњама ка ефикасној репресији*, Министарство правде Републике Српске, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Брчко дистрикт Босне и Херцеговине, Бијељина, 2010; Милетић, С., *Прикривени истражник као средство нормативног реаговања против организованог криминала*, „Организовани криминалитет – стање и мјере заштите“, Зборник радова, Београд, 2005; Милошевић, Г., Милашиновић С., Кешетовић, Ж., *Корупција у Србији*, Зборник радова, Научностручни скуп с међународним учешћем „Методологија изградње система интегритета у институцијама на сузбијању корупције“, 19. новембар 2010. године, Управа за полицијско образовање Бања Лука, 2010; Модли, Д., *Приручни криминалистички рјечник*, Сарајево, Факултет криминалистичких наука, 1998; Муратбеговић, Е., *Превенција организованог криминала (мјере сигурносне политике)*, Сарајево 2003; Nash, J. R., *Dictionary of Crime*, London, 1992; Павишић, Б., *Коментар Закона о кривичном поступку*, Пето издање, Жагар, Ријека, 2005; Пајчић, М., *Коришћење форензичким рачунарским програмима за прикупљање доказа у кривичном поступку*, Хрватски љетопис за кривично право и праксу, Загреб, 2009; Paoli, L., *The Banco Ambrosiano Case: An Investigation into the Underestimation of the Relations Between Organized and Economic Crime*, Law and Social Change, 1995; Перић, В., *Облици оперативне делатности СЈБ*, Загреб, 1987; Петровић, Б., *Нарокриминал*, Правни факултет, Сарајево, 2004; Петровић, Д., *Организовање злочиначког удружења*, Српско удружење за кривично право, Београд, 1996; Радовић, Н., *Транснационалне криминалне организације*, Зборник радова „Организовани криминалитет – стање и мере заштите“, Полицијска академија, Београд, 2005; Roiphe, R., *The Serpent Beguiled Me, The History of the Entrapment Defense*, Seton Hall Law Review, vol. 33, 2003; Savona, E., *Organized Crime Across the Borders: Preliminary Results*. In: HEUNI Papers No. 6 (eds. Savona, Adamoli, Zoffi and DeFeo), Helsinki, 1995; Сачић, Ж., *Сузбијање организованог криминалитета у Републици Хрватској – криминалистичка становишта*, Хрватски љетопис за кривично право и праксу, Загreb, 1998; Сијерчић-Чолић, Х., *Хацимерагић, М., Јурчевић, М., Кауриновић, Д., Симовић, М.*, *Коментари Закона о кривичном/казненом поступку у Босни и Херцеговини*, Савјет Европе, Европска комисија, Сарајево, 2005; Симовић, М., *Кривично процесно право – увод и отпти дио*, Правни факултет универзитета у Бихаћу, Бихаћ, 2009; Симовић, М., Симовић В., *Кривично процесно право (увод и отпти дио)*, Правни факултет Универзитета у Бихаћу, Бихаћ 2013; Симовић-Нишевић М., *Откривање и доказивање кривичних ѡдела организованог криминалитета у Босни и Херцеговини*, Привредна штампа, Сарајево, 2010; Симоновић, Б., *Криминалистика*, Правни факултет у Крагујевцу – Институт за правне и друштвене науке, Крагујевац 2004; Симоновић, Б., Пена, У., *Криминалистика*, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, 2010; Сингер, М., *Организовани криминал*, Хрватски љетопис за кривично право и праксу, број 2/98, Загреб; Скорупан, В., *Пенални систем пред изазовом организованог криминала*, Криминологија и социјална интеграција, Vol. 8, бр. 1-2; Smith, D.J., *Mafia – The Complet History of a Criminal Word*, Arcturus Publishing Limited, 2003; Соколовић, Р., *Полиција и кривични поступак – Супротстављање организованом криминалу*, Београд, 2003; Стојановић, З., *Коментар КЗ СРЈ*, Савремена администрација, Београд 1999; Теофиловић, Н., Јелачић М., *Превентивне мере полиције према из области организованог криминалитета*, Београд, 2005; Теофиловић, Т., *Тероризам као облик угрожавања безбедности*, Правни факултет, Интернационални универзитет у Новом Пазару, преузето са zbornici.fkn.unsa.ba/index.php/zbornik/article/download/37/38; *The New Encyclopedia*: Vol. 2., Britannica, Chicago, 1994, p.p. 509; Transparency International, Студија перцепције корупције у БиХ, Глас Српске, Бања Лука, 2002; Fisher, G., *Plea Bargaining's Triumph – A History of Plea Bargaining in America*, Stanford University Press, Stanford, California; Heijden, van der Toon, *Measuring Organized Crime in Western Europe*; Henner, H., *Mafia & Mafiosi: Origin, Power and Myth*, New York University Press, 1998; Henner, H., *The Traditional Sicilian Mafia: Organized Crime and Repressive Crime*. In R. Kelly, ed. *Organized Crime: A Global Perspectives*. Totowa: Rowman and Littlefield, 1986; Шикман, М., *Коришћење информатора као посебне истражне радње у сузбијању криминалитета*, Безбедност, полиција, грађани (1-2), Бања Лука, 2011; Шикман, М., *Организовани криминалитет*, Висока школа

унутрашњих послова Бања Лука, Бања Лука, 2011; Шикман М., Пена, У., *Феноменолошка димензија организованог криминалиста*, Правна ријеч, 19/2009, Бања Лука, 2009; Шкрбић, Ж., Шарић Ж., *Корупција као облик угрожавања безбједности са освртом на Републику Српску*, Зборник радова, Научностручни скуп с међународним учешћем „Методологија изградње система интегритета у институцијама на сужбијању корупције“, 19. новембар 2010. године, Управа за полицијско образовање Бања Лука, 2010; Шкулић, М., *Коментар Закона о кривичном поступку*, Мисија ОСЦЕ у Црној Гори, Подгорица, 2009; Шкулић, М., *Кривично процесно право, отити дио*, Правни факултет Београд, 2009; Шкулић, М., *Прикривени истедник – законско решење и нека спорна питања*, Безбедност 3/05 УДК 343.132; Шкулић, М., *Организовани криминалитет – појам и кривично процесни аспекти*, Досије, Београд, 2003; Шуковић, Д., *Приватизација и корупција*, Систем и корупција, Институт друштвених наука, Београд, 2000; Weschke, E., *Organized crime in Germany*, 1998. Поред наведеног, у раду су коришћени интернет извори, судске пресуде, домаћи и инострани законски и подзаконски прописи и релевантне међународне конвенције.

На основу коришћене литературе, кандидат је дао правилну оцјену да је организовани криминал присутан у свијету у различitim облицима и у различитом обиму. Неке земље су више, неке мање оптерећене овим проблемом. Посебно је проблематично постојање транснационалног организованог криминала. Ипак, конкретни подаци о организованом криминалу у појединим државама нису лако доступни. Литература и референтни интернет сајтови, званични изјештаји и слични извори, нуде доста података, различитих информација, што је доволно за сагледавање стања организованог криминала у свијету, али не и за његово егзактно тумачење и закључивање.

Када је ријеч о методама супротстављања организованом криминалу, треба истаћи да интерес међународне заједнице за супротстављање организованом криминалу долazi до изражaja крајем прошлог вијека, што се огледа у рјешавању питања битних за супротстављање организованом криминалу. Наиме, међународна заједница и већина земаља схватиле су да уобичајени доказни методи нису довољни у супротстављању организованом криминалу, већ да коришћење посебних доказних метода у кривичним поступцима против организованог криминала представља ефикаснији и дјелотворнији начин супротстављања истом. Организовани криминал као врста криминалне дјелатности, степен повреде, односно угрожавања заштићених добара, облици испољавања и тенденција доминације, захтијевају одговарајућу реакцију државе и надлежних институција. Савремена научна схватања и начини борбе против организованог криминала засноване су на теоријским и емпиријским истраживањима која су претходила доношењу конвенција, резолуција, меморандума, споразума и уговора у области истраживања организованог криминала, а ови документи су служили за израду националних закона и других прописа којима су поједине земље регулисале ову кривичноправну област. Тако, Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала (Палермо конвенција) из 2000. године предвиђа специјалне истражне технике у члану 20, које се односе на контролисану испоруку, електронско праћење или друге облике надзора и тајних операција. Овом одредбом свака држава потписница обезбеђује у оквиру својих могућности и под условима прописаним њеним домаћим законодавством, те ако то дозвољавају основни принципи њеног правног система, предузимање неопходних мјера омогућавања коришћења контролисане испоруке, као и тамо где процијени да је то целисходно коришћење других специјалних истражних техника, као што су електронско праћење и други облици надзора и тајне операције од стране надлежних органа (чл. 20 ст. 1). Наведеним чланом државе потписнице се подстичу да закључују, када је потребно, одговарајуће билатералне или мултилатералне споразуме или аранжмане за коришћење таквих специјалних истражних активности у контексту сарадње на међународном нивоу. Предвиђено је да се такви споразуми или аранжmani закључују и примјењују уз пуно поштовање принципа суверене једнакости држава и спроводе се строго у складу са одредбама тих споразума или аранжмана (чл. 20 ст. 2). Поред наведеног начина, одлуке о коришћењу тих специјалних истражних техника на међународном нивоу доносе се од случаја до случаја и могу, када је то потребно, да узму у обзир финансијске аранжмане и договоре у односу на вршење јурисдикције од стране дотичних држава потписница (чл. 20. ст. 3). На крају, одлуке о коришћењу контролисане испоруке на међународном нивоу могу, уз пристанак држава потписница које су у питању, да обухвате и методе као што је пресретање робе и дозвољавање да роба продужи нетакнута или да буде уклоњена или замијењена у цјелини или дјелимично (чл. 20 ст. 4). Коришћење специјалних истражних техника посебно је важно када су у питању сложене истраге, као што су one које се односе на „прање новца“, у ситуацијама када злочиначке организације радију спрези са пословним субјектима, прије свега банкама и другим финансијским организацијама. Стога је и у Конвенцији о прању, трагању, запљени и конфискацији прихода стечених криминалом предвиђено да ће свака држава која је прихватила наведену Конвенцију усвојити законодавне и друге неопходне мјере, да би њени судови или други надлежни органи стекли овлашћења да нареде да им се банкарска и финансијска, односно комерцијална документација стави на располагање или да се

она заплијени у циљу спровођења поступака који се односе: 1) на мјеру конфискације, када су за то испуњени прописани законски услови, или 2) улажење у траг имовини која је стечена кривичним дјелима и у односу на коју је према закону могућа конфискација. Држава која је прихватила Конвенцију нема право да одбије увођење оваквих законских могућности у свој правни систем, позивајући се на потребу заштите банкарске тајне (чл. 4 ст. 1). Нормирање посебних метода за сузбијање организованог и најтежих облика криминала има своје поријекло у чињеници да су класичне методе које су примјењиване скраја прошлог вијека биле неадекватне, односно недовољно ефикасне у односу на кретање и развој организованог криминала. Тако се нпр. проширују могућности прислушкивања и регистраовања садржаја телефонских и других електронских и поштанских комуникација и писмених пошиљки за чију примјену је најчешће нужно прибавити одлуку суда (Бугарска, Мађарска, Русија, Чешка, Белорусија и Молдавија), односно налог јавног тужилаштва (Пољска, Румунија). Такве мјере могу се користити, по правилу, у ограниченом и одређеном трајању. Посебним законским одредбама („полицијским законима“ у Пољској или „Антикорупционим законом“ у Естонији) омогућује се и коришћење радњи и мјера којима се омогућује приступ банкарским рачунима и документима о трансферу значајнијих новчаних средстава, тајно фотографисање или фотокопирање пословне документације, тајни физички продор у пословне и стамбене просторије или инфильтрирање полицијских агената или сарадника („полицијских извиђача“) у саме криминалне групе или организације. Када се ради о контроли било ког типа злочина, неопходно је превасходну пажњу посветити превенцији. То важи и за организовани криминал. Посебну пажњу треба обратити на превенцију, те је потребно: а) Користити све правно-економске инструменте који су се до сада у другим земљама показали ефикасним. Нарочито би требало инсистирати на формирању националног тијела за борбу против криминала; б) Досљедно поштовати начело законитости; в) Отклонити сваку арбитрарност или волунаранизам; г) Поћи од става да примарну одговорност за борбу против овог (као и сваког другог) типа криминала има држава и њени механизми. Због тога се нужним чини доношење реалног програма, формирање посебних тијела и координација различитих државних органа; д) Посебне напоре требало би уложити у сузбијању корупције која је предуслов и интегрални дио организованог криминала. Свака држава која је прихватила Конвенцију дужна је да размотри усвајање неопходних законодавних и других мјера, у циљу омогућавања коришћења специјалних истражних техника, којима се олакшава идентификација криминалних прихода и улажење у траг тим приходима, те прикупљање података који су с тим у вези. Такве технике могу да обухватају налоге за праћење, осматрање, прислушкивање телекомуникација, приступ компјутерским системима и налоге за израду одређених документација (чл. 4 ст. 2). Крајем 2003. године Савјет Европе је одлучио да допуни и прошири своју конвенцију из 1990. године како би се узела у обзир чињеница да се тероризам може финансирати не само прањем новца од криминалне активности, него и законитим радњама. Овај поступак измјена и допуна довео је до Конвенције Савјета Европе из 2005. године о прању, трагању, привременом одузимању и одузимању прихода стеченог кривичним дјелом и финансирању тероризма, која је усвојена 16. маја 2005. године на Трећем самиту шефова држава и влада Савјета Европе који је одржан у Варшави. Када је реч о његовом садржају, онда прије свега треба истаћи да је то први међународни уговор којим су обухваћени и спречавање и контрола прања новца и финансирање тероризма. Текст Конвенције говори и о чињеници да је брз приступ финансијским подацима или подацима о имовини у посједу криминалних организација, укључујући и терористичке групе, од суштинског значаја за успјех превентивних и препресивних мјера, и коначно, најбољи начин за њихово заустављање. Конвенција такође доноси новине у погледу мјера замрзавања и трајног одузимања. На примјену специјалних истражних техника упућује и Конвенција Уједињених нација против корупције из 2003. године, која чланом 50 прописује посебне технике истраге. Према том члану, да би борба против корупције била дјеловorna, свака држава уговорница ће, у мјери у којој то дозвољавају основна начела унутрашњег правног система и у складу са условима утврђеним унутрашњим законодавством, предузети мјере које могу бити потребне, у границама својих могућности, како би омогућила својим надлежним органима одговарајуће коришћење контролисане испоруке и, тамо где сматра прикладним, друге посебне технике истраге, као што су електронско или други облици праћења и тајне операције, на својој територији, као и да би омогућила коришћење доказа који из тога произлазе. Поред тога, у циљу спровођења истраге о кривичним дјелима обухваћеним овом конвенцијом, државе уговорнице се охрабрују да закључе, када је то потребно, одговарајуће билатералне или мултилатералне споразуме или аранжмане о коришћењу таквих посебних техника истраге у склопу сарадње на међународном нивоу. Такви споразуми или аранжмани закључују се уз пуно поштовање начела суверене једнакости држава и примењују се у строгој сагласности са условима тих споразума или аранжмана. У одсуству оваквих споразума или аранжмана одлуке о коришћењу таквих посебних техника истраге на међународном нивоу доносе се по принципу од случаја до случаја и могу, када је то неопходно, узети у обзир финансијске аранжмане и договоре у погледу вршења јурисдикције од стране држава уговорница на које се то односи. Препорука Комитета министара Rec (2001)11 државама чланицама о смјерницама у борби против организованог

криминала, својом препоруком бр. 19 сугерише државама чланицама како треба да уведу правне мјере како би дозволиле или шириле употребу истражних мјера које ће агенцијама (институцијама) за спровођење закона омогућити да уђу унутар активности организованих криминалних група, а које укључују тајно надгледање, прислушкивање телекомуникација, тајне операције, контролу и употребу информатора. Да би имплементирале ове технике, државе чланице треба да својим агенцијама за спровођење закона омогуће потребну технологију и адекватну обуку. Такође, државе се подстичу да развијају нове полицијске методе, тако што ће пребацити фокус са реакције на проакцију, укључујући употребу стратешке анализе организованог криминала и криминалистично-обавјештајног рада. Поред наведеног, Савјет Европе 20. априла 2005. године усвојио је Препоруку Rec (2005)10 Комитета министара државама чланицама о „специјалним истражним техникама“ које се односе на озбиљан криминал, укључујући терористичке акте. Специјалне истражне технике подразумијевају технике које користе органи приликом спровођења криминалистичких истрага ради откривања и истраге тешког криминала, као и откривања, проналажења и прикупљања информација на такав начин да то не примијете осумњичена лица.

Када је ријеч о Републици Српској, треба истаћи да је прије једне деценије, од стране њених институција, препознат проблем појаве организованог криминала, након чега је усхиједила и одговарајућа (превасходно) легислативна реакција, која је у основи пратила трендове и препоруке Савјета Европе. Тако су у току 2006. године извршene измјене и допуне Кривичног закона Републике Српске, којим је прописано кривично дјело „организовани криминал“. Интересантно је да је ово кривично дјело у Кривичном закону Босне и Херцеговине прописано већ приликом спровођења реформи кривичног законодавства 2003. године, док је у Кривичном закону Републике Српске нормирano тек 2006. године. Такође, у Републици Српској донесен је Закон о сузбијању организованог и најтежих облика привредног криминала, којим је уређено оснивање, организација, надлежност и овлашћења посебних организационих јединица тужилаштва и суда, те других државних органа у Републици Српској и уређени и други услови ради ефикасног откривања и кривичног гоњења учинилаца кривичних дјела организованог криминала. Овим законом установљено је Посебно тужилаштво за сузбијање организованог и најтежих облика привредног криминала – Специјално тужилаштво, које је надлежно за кривично гоњење учинилаца ових кривичних дјела, као и Посебно одјељење Окружног суда у Бањој Луци, те Посебно вијеће Врховног суда Републике Српске, које је надлежно за поступање у предметима организованог криминала. Када су у питању кривично-процесне радње доказивања организованог криминала, треба истаћи да су реформама кривичног процесног законодавства у Републици Српској, још 2003. године, у Закону о кривичном поступку прописане посебне истражне радње, које представљају, елементарно, неопходно средство за супротстављање кривичним дјелима организованог криминала.

Наведеним легислативним активностима Републике Српске претходила су и одређена научна разматрања феномена организованог криминала, мада треба истаћи да прије 2003. године на подручју Републике Српске има мало стручних радова посвећених овој проблематици. Након напријед наведених законодавних активности, у кривичноправној теорији у Републици Српској повећао се број радова посвећених искључиво организованом криминалу. Међутим, када говоримо о изучавању предмета организованог криминала у Републици Српској, уочава се проблем недовољног практичног искуства.

Подаци о организованом криминалу у Републици Српској углавном се могу пронаћи у извјештајима и статистикама агенција за спровођење закона. Међутим, анализу организованог криминалитета у Републици Српској и БиХ примјеном статистичке методе није могуће у потпуности извршити. Наиме, у Републици Српској, као ни у Босни и Херцеговини, није успостављена централна база података о организованом криминалу, која би укључивала број извршених кривичних дјела организованог криминала, структуру криминалних организација, број процесуираних кривичних дјела организованог криминала, као и број правоснажно осуђених лица за кривична дјела организованог криминала. Поред тога, треба указати и на постојање мноштва статистичких извјештаја о кривичним дјелима организованог криминала, при чему се поједини подаци чак и понављају. Додатни проблем представља погрешна оцјена радњи извршења основних кривичних дјела. Наиме, у пракси се често дешава да се поједини квалификовани облици извршења појединих кривичних дјела неправилно квалификују као организовани криминал. Тако нпр. кривично дјело недозвољена производња и промет опојних дрога из члана 224 став 2 Кривичног закона Републике Српске има свој квалификовани облик извршења чије је битно обиљежје извршење основног облика овог кривичног дјела од стране више лица или организовање мреже препродајаца или посредника, а овај облик извршења тог кривичног дјела врло често се квалификује као организовани криминал, што није добро и може довести до погрешног закључка. Таквих примјера имамо и за бројна друга кривична дјела: недозвољена производња и промет оружја или експлозивних материја – члан 399

став 2 (дјело „извршено у скупини“); тешка крађа из члана 232 став 1 тачка 4 („од стране више лица која су се удружила за вршење крађа“); разбојништво – члан 233 став 2 („дјело учињено од стране више лица“), и др. Због тога, постојање много статистичких података, а непостојање централне базе података, те различите констатације и структуре извјештаја, доводи до нејасноћа у вези са стањем организованог криминала у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Надаље, статистички извјештаји о организованом криминалу у Републици Српској воде се у оквиру више организационих јединица Министарства унутрашњих послова Републике Српске, Специјалног тужилаштва, Посебног одјељења за организовани и најтежих облика привредног криминала и других агенција за спровођење закона на нивоу Републике Српске (тужилаштва, судови, итд.), као и на различитим нивоима Босне и Херцеговине (државне и кантоналне агенције за спровођење закона) различитом методологијом, што такође упуњује на закључак да статистичка анализа организованог криминала у Републици Српској и БиХ у овом моменту не може бити квалитетно и ваљано урађена, односно да би статистичка анализа била непотпуна, а врло вјероватно би дала измијењену слику организованог криминала. Из тог разлога и научни радови из те области углавном се своде на анализу проблематике организованог криминала у другим државама и то углавном у земљама Западне Европе и САД које имају знатно више искуства у борби против организованог криминала. Слична ситуација је и у земљама региона, где се научни радови (већим дијелом) своде на анализу проблематике организованог криминала и начинима борбе против истог у другим земљама. То је и разумљиво с обзиром на то да су искуства земаља у региону у борби против ове врсте криминала слична као и у Републици Српској.

Организовани криминал у Републици Српској и Босни и Херцеговини истовремено је безбједносни изазов, ризик и пријетња за земљу. Организовани криминал је негативна и штетна појава у свим друштвима, па тако и у нашем. Карактерише га лакоћа прилагођавања друштвено-економским и друштвено-политичким условима, а посебно прилагођавање условима земаља у транзицији у којој се налази и наша земља.

Из напријед наведеног произлази да су посљедњих неколико деценија у глобалним оквирима актуелизована питања сузбијања организованог криминала управо са аспекта примјене савремених метода откривања и истраге овог вида чињења кривичних дјела. У свијету се већ увек примјењују савремене методе у супротстављању организованом криминалу. Међутим, на овим просторима нема озбиљнијих активности на том плану, осим што су савремене методе институционализоване, док су остала теоријска и практична питања примјене савремених метода откривања и истраге кривичних дјела организованог криминала маргинализана и односе се на појединачне ауторске радове.

С обзиром на изнесено, научни допринос тезе је у томе што је дат преглед постојећих законских и практичних рјешења општих и посебних радњи доказивања у откривању и расвјетљавању кривичних дјела организованог криминала, приказ примјене савремених метода супротстављања организованом криминалу, као и аргументовани преглед уочених недостатака постојећих рјешења, односно дати су и приједлози за превазилажење тих недостатака.

Практичан допринос огледа се и у добијању нових сазнања која су у функцији рјешавања немалог броја присутних проблема везаних за практичну примјену посебних истражних радњи а тиме и у функцији ефикаснијег дјеловања надлежних државних органа у сузбијању организованог криминала.

- 1) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и представити проблем, предмет, циљеве и хипотезе;
- 2) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан (водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету);
- 3) Навести допринос тезе у рјешавању изучаваног предмета истраживања;
- 4) Навести очекиване научне и прагматичне доприносе дисертације.

V МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Начин истраживања, као и изабране методе, условљени су дефинисаним проблемом истраживања, теоријским и операционализованим предметом истраживања, дефинисаним циљевима и хипотезама истраживања.

Методологија рада је уобичајена, која се редовно користи у друштвеним истраживањима. У овом контексту у изради тезе коришћени су бројни методи. У првом реду ту је метод дескрипције, анализе и синтезе као полазна основа детаљнијег улажења у одређене правне институте, рјешења поједињих правних питања и техника. Затим, метод индукције, потом дедукције који се показао као нарочито

користан, будући да су страна научна достигнућа упоређивана са домаћим правним оквиром и фактичким стањем ствари. Упоредни метод је коришћен у циљу оцјена о адекватности домаћих рјешења и незаобилазан пут у превазилажењу лоших рјешења одређених питања. Историјски метод развоја појединих института и техника такође је нашао своју примјену у заузимању коначних ставова о појединим питајима и показао је различита рјешења одређеног правног питања и њихову условљеност различitim околностима, без чега не би било свеобухватног, квалитетног и научног погледа на исте. Затим, ту је и метод анализе случаја који показује остваривање одређених принципа и института у пракси, а статистичка метода је пружила подлогу за закључивање на основу већ прикупљених података.

Спроведено истраживање имало је емпиријски карактер заснован на анализи свих доступних извора који разматрају организовани криминал у Европи и нарочито на подручју Републике Српске, Босне и Херцеговине и Западног Балкана, као и до сада усвојене и прихваћене методе у борби против организованог криминала у Европи, с акцентом на подручје Републике Српске, кроз анализу постојећих законских рјешења, односно кривично-процесних инструмената које служе у борби против организованог криминала.

Садржај рада и његово одређење у овој теми захтијевали су и примјену дијалектичко-логичке методе, као генералне методе. Ова метода коришћена је као општи приступ у истраживању методологије борбе против организованог криминала, с акцентом на практичној анализи свих законски регулисаних и правно дозвољених радњи доказивања кривичних дјела организованог криминала. Поред ове методе, коришћена су и начела структурализма и функционализма, као општих филозофско-социолошких оријентација. Начела структурализма примијењена су за дефинисање метода, средстава супротстављања организованом криминалу, као и субјеката задужених за њихову примјену, док су начела функционализма била примијењена за дефинисање утицаја примјене ових метода и средстава на успјешност у борби против организованог криминала на подручју Републике Српске.

Од посебних научних метода коришћени су: а) аналитико-синтетички метод, приликом истраживања теоријских ставова домаћих и страних стручњака који су истраживали феномен организованог криминала и методе супротстављања истом, б) индуктивно-дедуктивни метод, у поступку извођења закључака из теоријских ставова и мишљења компетентних домаћих и страних аутора, као и искрствено прикупљених података из праксе компетентних правних и полицијских стручњака, в) дефиниција и класификација, за дефинисање института посебних радњи доказивања кривичних дјела организованог криминала, као и за класификацију облика посебних истражних радњи које је могуће примјењивати као доказно средство.

Статистичка метода коришћена је за утврђивање стања криминала, и то на нивоима годишњих криминала и на заступљеност облика организованог криминала у оквиру годишњег извјештаја. Овако добијени подаци омогућили су даљу обраду и упоређивање коришћењем метода анализе садржаја и компаративне (упоредне) методе. На овај начин одређена је типологија и структура појавних облика организованог криминала карактеристичног за Босну и Херцеговину.

Метод анализе садржаја коришћен је за проучавање обимне литературе која се са различитих аспеката бави третираном проблематиком. Као такав, овај метод је био незаобилазан приликом проучавања нормативноправних аката (домаћих и међународних), кривичних уписника, евиденција и годишњих извјештаја институција које се баве предметом истраживања на подручју Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Упоредна (компаративна) метода коришћена је за упоређивање свих података добијених претходним коришћењем статистичке методе и анализе садржаја, а који се односе на бројчане показатеље о стању организованог криминала, везано за одређене облике радњи доказивања кривичних дјела организованог криминала, а који потичу од различитих извора. Овом методом извршена је и упоредноправна анализа законских рјешења у неколико различитих држава Европе и региона Западног Балкана и аката неких међународних организација чија се материја односи на типологију организованог криминала и методе супротстављања. Такође, комбиновањем ове методе и анализе садржаја, појам појединих посебних истражних радњи је разграничен од терминолошки сличних појава (нпр. појам „undercover“ операција).

Метод студије случаја коришћен је приликом презентовања у раду специфичних случајева организованог криминала које су у свом раду имале полицијске агенције и тужилаштва а за које се посебним научним методама генерализације, индукције, дедукције, анализе и синтезе може доћи до

закључчака о неким битним елементима, природи и карактеристикама метода борбе против организованог криминала у Републици Српској.

Извори података непосредно створени за спроведено истраживање су шире искуствене евиденције које се не иссрпљују подацима из постојећих извора. То су они подаци до којих се дошло радом у току истраживања: тужилаштава и полицијских агенција у Републици Српској и Босни и Херцеговини, који су функционално надлежни за сузбијање организованог криминала, података Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, научних радника који у свом раду имају додир са третираном проблематиком, компетентних представника судова и тужилаштава у Босни и Херцеговини, стручних лица, невладиних организација и сл.

С обзиром на сложеност проблема истраживања, комплементарно је коришћен већи број извора, како постојећих тако и извора који су израђени за потребе овог истраживања. Од постојећих извора података, за ово истраживање посебно су значајни: а) стручни и научни радови о организованом криминалу у Европи, а нарочито за подручје Републике Српске, Босне и Херцеговине и Западног Балкана, као и радови који обрађују област кривичнопроцесних инструмената супротстављања организованом криминалу, за исто подручје из области безбједности, криминологије, криминалистике, кривичног права, међународног јавног права, нормативна документа која третирају област организованог криминала; б) искуства страних истраживања; в) институционални извори које друштво ствара независно од научних интереса (базе података), а који се односе на: статистичке извјештаје који третирају тему истраживања; документа из архива државних институција (полиције, тужилаштва и судских органа); међународни документи – протоколи, уговори и конвенције у вези са организованим криминалом; подаци и евиденције невладиних организација који третирају тему истраживања.

- 1) Објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;
- 2) Дати кратак увид у примијењени метод истраживања при чему је важно оцијенити следеће:
  1. Да ли су примијењене методе истраживања адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
  2. Да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
  3. Да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
  4. Да ли је статистичка обрада података адекватна.

VI РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Основни резултати спроведеног истраживања су:

1. У анализи садашњих нормативних недостатака у дефинисању организованог криминала и кривичнопроцесних рјешења супротстављања истом треба поћи од саме законске дефиниције организованог криминала како је прописана Кривичним законом Републике Српске. Наиме, Кривични закон Републике Српске прописује дефиницију злочиначке организације као основ појма организованог криминала а у посебном дијелу прописано је кривично дјело „организовани криминал“. Анализом битних обиљежја овог кривичног дјела прва чињеница која се уочава јесте да Закон не даје дефиницију шта је садржина (биће) организованог чињења кривичних дјела већ се позива на вршење кривичних дјела у саставу злочиначке организације. Прије даље анализе овде треба истаћи једну језичку недосљедност Кривичног закона када је у питању организовани криминал. Наиме, Закон користи појам „злочиначка организација“ и прописује да је иста основ појма организованог криминала, али у члану 383а „организовани криминал“ се не користи термин „злочиначка организација“ већ термин „злочиначко удружење“. Не улазећи у разлоге ове језичке (терминолошке) разлике, кандидат је апострофирао чињеницу да је Кривични закон Републике Српске више пута мијењан и допуњаван од 2006. године, када је кривично дјело „организовани криминал“ први пут прописано али до данас ова норма није промијењена. Даље, анализирајући прописано кривично дјело, кандидат је правилно уочио да је интенција законодавца била инкриминација чињења кривичних дјела у саставу злочиначког удружења, у смислу руковођења злочиначким удружењем или саме припадности (чланства) у истом.

2. Изнесено законско рјешење има своје добре стране и, у основи, све наведене инкриминације заиста имају своју криминално-политичку оправданост. Међутим, ово законско рјешење садржи један суштински недостатак. Наиме, језички слиједећи норму, практично свако кривично дјело прописано

Кривичним законом Републике Српске може бити учињено од стране злочиначког удружења и тако чинити биће (садржину) кривичног дјела организовани криминал јер формалноправно закон допушта такву могућност, што је са позиције правне логике тешко замисливо.

3. Неспорна је чињеница да организовани криминал егзистира у савременом друштву и да постоји потреба његове адекватне инкриминације. Анализирајући законска рјешења проблема адекватне инкриминације организованог чињења кривичних дјела у компаративном законодавству, може се закључити да постојеће законско рјешење инкриминације организованог криминала треба промијенити на начин да се прихвате добра рјешења садашње норме као што су: инкриминација припадања злочиначком удружењу, инкриминација организовања и руковођења злочиначким удружењем као и повољнији кривичнопроцесни положај припадника злочиначког удружења који га открије и сарађује са органима кривичног гоњења. Са друге стране, да бисмо изbjегли садашње недостатке потребно је у Кривичном закону прописати која кривична дјела се могу учинити организовано, односно у саставу криминалне организације. На такав начин имали бисмо посебно кривично дјело којим је кривичноправном нормом инкриминисана организација и припадност злочиначком удружењу, а са друге стране имали бисмо и норме којим би постојала посебна инкриминација појединачних кривичних дјела уколико би била учињена у саставу криминалне организације.

4. У погледу кривичнопроцесних инструмената супротстављања организованом криминалу, кандидат истиче да су Законом о кривичном поступку Републике Српске дати законски основи за прикупљање доказа примјеном посебних истражних радњи у кривичним предметима организованог криминала. Након свеобухватне анализе законског рјешења у Републици Српској и упоређивања са законским рјешењима која су дата у упоредним законодавствима, може се закључити да Република Српска има прихватљив законски оквир када су у питању основни кривичнопроцесни инструменти за супротстављање организованом криминалу. Овакав закључак проистиче из сљедећих разлога. Прије свега, самим прописивањем посебних истражних радњи као посебних радњи доказивања Република Српска показала је спремност за предузимање радњи које су у функцији борбе против организованог криминала, корупције и тероризма. Даље, избор и садржај посебних истражних радњи веома је сличан посебним радњама доказивања прописаним у релевантном упоредном законодавству, а у складу је и са међународним конвенцијама које је Босна и Херцеговина ратификовала, а које се баве овом проблематиком, што је показатељ да Република Српска прати савремене „трендове“ у избору метода и средстава у борби против организованог криминала. Законитост у одређивању и спровођењу посебних истражних радњи, као и строго прописана надлежност субјеката за одређивање и за њихово непосредно спровођење, веома је битан фактор законског рјешења у Републици Српској, који посебно треба истаћи, јер се ради о радњама доказивања које дубоко задиру у елементарна људска права и слободе, па је законитост у поступању *condicio sine qua non* примјене ових радњи у правној држави и савременом демократском друштву. И коначно, након десетогодишње примјене у Републици Српској, треба истаћи да су посебне истражне радње постигле сврху и циљ њиховог увођења у законодавство, јер су као основни кривичнопроцесни инструмент дали значајан допринос ефикасном супротстављању организованом криминалу у Републици Српској. Међутим, поред ових несумњиво позитивних ефеката који су постигнути примјеном посебних истражних радњи у Републици Српској, на основу темељне анализе које је спровео током истраживања, као и значајног практичног искуства у примјени посебних истражних радњи, кандидат уочава да законско рјешење у Републици Српској садржи и одређене недостатке и исте не само наводи већ и доказује аргументима.

5. Недостатак у примјени посебних истражних радњи огледа се прво у искључивој надлежности суда за одређивање посебних истражних радњи. Према садашњем законском рјешењу, све посебне истражне радње прописане Законом о кривичном поступку Републике Српске одређује наредбом судија за претходни поступак, на приједлог тужиоца. Потпуно је јасна и разумљива интенција законодавца у Републици Српској да одлуку о предузимању радњи које најдубље задиру у елементарна људска права и слободе „стави у руке“ судији који је функционално надлежан за надзор над законитошћу прикупљања доказа и који се стара о законитости предузимања истражних радњи. Овако прописана норма у цијелисти је у складу са Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и гарантује највећи могући степен заштите тих права и слобода. Међутим, сматрамо да се прописивањем да све посебне истражне радње, па и оне којима се уопште не задире у основна права човјека, одређује искључиво суд, у значајној мјери нарушава ефикасност њиховог спровођења, што је кључан елемент истраге као веома динамичног и врло често непредвидивог процеса. Нема сумње да одређивање посебних истражних радњи – надзор и техничко снимање телекомуникација; приступ компјутерским системима и компјутерско сравњење података; надзор и техничко снимање просторија, мора и треба ставити искључиво у надлежност суда, јер се ради о мјерама којима се дубоко задиру у право на приватност и право на слободу комуникације и у тим случајевима оправдано је да суд треба да спријечи евентуалне неоправдано коришћење ових

истражних радњи. Са позиције ефикасне заштите људских права, није нужно да посебне истражне радње: коришћење прикривених истражилаца и коришћење информатора; симуловани и контролисани откуп предмета и симуловано давање поткупнине; надзирани превоз и испорука предмета; тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета који су у вези са њима, наређује суд, односно у том смислу не постоји препрека због чега те истражне радње не би могао наредити тужилац, а са циљем постизања веће брзине и оперативности истраге, што је нужност у оваквим кривичним предметима став је кандидата.

6. Када је ријеч о примјени посебне истражне радње коришћење прикривених истражилаца и коришћење информатора, треба истаћи да се у погледу трајања ове посебне истражне радње (за разлику од осталих посебних истражних радњи), не даје временски рок у којем се та радња мора окончati. Имајући у виду сложеност истрага у кривичним предметима организованог криминала, као чињеницу да је за инфильтрацију прикрivenog истражиоца или информатора у криминалну организацију као и за задобијање повјерења припадника ове организације потребан дужи временски период, ограничити трајање ове истражне радње било би супротно циљу који се примјеном исте треба постићи. Ради се о мјери којом се посебно обучено овлашћено службено лице инфильтрира унутар зличиначке организације и прикупља информације и доказе, односно припадник зличиначког удружења као информатор сарађује са органима кривичног гоњења и тим органима доставља информације или обезбеђује доказе. Њихова улога је превасходно усмјерена на прикупљање доказа у вези са дјелатности припадника зличиначке организације, па је стога њихова дјелатност више информативног карактера, усмјерена на откривање кривичних дјела, те прикупљање доказа на основу којих се већ откривена кривична дјела могу разјаснити и доказати. Такође, њиховим активностима (благовременим дојављивањем) могу се и спријечити кривична дјела која би иначе била извршена од стране припадника зличиначке организације. Уколико поступање ових лица посматрамо кроз призму заштите људских права и основних слобода, видимо да њихово ангажовање само по себи не задире у основна људска права и слободе, па из тог разлога није неопходно да суд буде гарант заштите тих права и слобода. Уколико се активности прикрivenog истражиоца (који је овлашћено службено лице – полицијски службеник) своде само на прикупљање обавјештења у вези са извршеним кривичним дјелима или намјером извршења кривичних дјела, поставља се питање због чега је за такве активности неопходна наредба суда, јер уобичајени и основни посао полицијских службеника управо јесте прикупљање обавјештења у вези са кривичним дјелима, о чему обавјештавају тужиоца као законом одређеног надлежног органа који руководи истрагом. Стoga, кандидат закључује да не постоји оправдан разлог да се прикрiveni истражиоци и информатори ангажују по наредби тужиоца и у том контексту предлаже и измјену постојећег законског рješenja.

7. Када је ријеч о примјени посебних истражних радњи симуловани и контролисани откуп предмета и симуловано давање поткупнине, досадашња искуства су показала да су брзина и оперативност предузимања ових радњи услов њихове успешне примјене. Законом о кривичном поступку Републике Српске прописано је да је симуловани откуп и симуловано давање поткупнине једнократни акт, те да је за свако наредно предузимање ове радње потребна посебна наредба суда, што захтијева додатно вријеме којег некад једноставно нема. Практична искуства су показала да вријеме и мјесто откупа одређују припадници криминалног удружења, као продавци, а не прикрiveni истражилац, те да веома често мијењају раније договорено мјесто и вријеме куповине и количину уговорене robe, и то у веома кратком временском периоду. У таквим случајевима, када не знамо ни коначан број симулованих откупа које треба предузети, ни количину дроге коју припадници зличиначког удружења стварно намјеравају продати, ни у колико наврата ће ту другу продати, што захтијева брзо прилагођавање људских и материјално-техничких ресурса условима и стању „на терену“, где су неопходне честе импровизације, законска норма која пред органе кривичног гоњења поставља захтјев да свака симулована куповина буде покrivena претходно издатом наредбом суда, може да буде непремостива временска препрека успешној реализацији оваквих прикрivenih операција. Из тог разлога будућа законска rješenja треба да иду у смјеру да тужилац, а не суд буде орган овлашћен да нареди предузимање ове посебне истражне radnje. Наиме, тужилац је, по правилу, „у реалном времену“ упознат са активностима приkrivenog истражиоца и осталих полицијских службеника и он заправо руководи њихове активности у реализацији посебних истражних radnj. За разлику од суда који о свему буде обавијештен post festum, дакле када је цјелокупна приkrivena операција окончана или пак уважавајући као нужно криминалистичко-тактичко начело брзине и оперативности, а приједлог de lege ferenda је да издавање наредбе за предузимање посебних истражних radnj симулованог и контролисаног откупа предмета остане у надлежности суда, али да се ова посебна истражна radnja одређује у временском трајању у којем се може проводити, а да се тужиоцу да овлашћење за издавање наредбе за непосредно предузимање тих појединачних посебних radnj.

8. Примјена посебне истражне радње надзирани превоз и испорука предмета подразумијева праћење и надзор од стране државних органа нелегалних пошиљки које излазе, прелазе или улазе на територију једне или више држава, а са циљем откривања организатора, пошиљаоца или наручиоца нелегалне пошиљке. У суштини, ради се опсервацији која има за коначни циљ контролу незаконите пошиљке. Као и код претходно елаборираних посебних истражних радњи, брзина и оперативност су кључни елементи примјене ове посебне истражне радње, с тим да код надзiranог превоза најчешће имамо и још један додатни фактор – а то је међународни карактер ове истражне радње. Наиме, досадашња искуства су показала да је примјена ове посебне истражне радње углавном у вези са незаконитим транспортима између више држава. Како свака држава на својој територији има сувениритет да спроводи своје законе, ефикасна опсервација нелегалног међународног транспорта подразумијева и правну и фактичку сарадњу између надлежних органа више држава. Са друге стране, транспорт је сам по себи динамична активност и на територији једне државе може трајати свега неколико сати, па ефикасна примјена ове истражне радње „не три“ било какве бирократске или формалне препеке а пошиљку најчешће не треба „пресретати“ већ је само адекватно ефикасно опсервирати и „пропратити“ за вријеме преласка преко њене територије. Дакле, ради се о класичном примјеру примјене ове посебне истражне радње. Сходно постојећем законском рјешењу у Републици Српској, да би полицијски орган имао овлашћења да испрати тај незаконити транспорт, неопходно је да о томе обавијести тужиоца, а затим да тужилац од суда затражи наредбу, па тек кад суд изда ту наредбу, полицијски орган би могао поступити по истој. Имајући у виду да најприје тужиоцу треба образложити због чега је неопходна примјена те радње, те да тужилац у свом захтјеву треба дати исто образложение, то захтијева превише времена којег код примјене ове посебне истражне радње – једноставно нема! Наравно, наш законодавац прописује и издавање усмене наредбе суда, па би се можда тако могао скратити поступак њеног издавања, али закон тражи да то буду изузетни случајеви који не трпе одлагање, а примјена ове посебне истражне радње, због своје природе и карактера, никад не трпи одлагање, што би значило да се увијек ради о „изузетном“ случају. Код оваквог стања ствари, а имајући у виду да се суштински ради о радњи опсервације, те да опсервација, сама по себи, не представља такав степен задирања у људска права и слободе, сматрамо да ову посебну истражну радњу треба повјерити тужиоцу. Такође, исто се може рећи и за посебну истражну радњу, тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета који су у вези са њима, јер примјена и ове радње, као и претходне, не представља такав степен задирања у људска права да би њено одређивање морало бити у искључивој надлежности суда.

9. Сљедећа од значајнијих примједаба тренутно важећем законском рјешењу примјене посебних истражних радњи јесте и трајање посебних истражних радњи. Наиме, Закон о кривичном поступку Републике Српске прописује да све посебне истражне радње, осим радњи коришћење прикривених истражилаца, коришћење информатора и симуловани и контролисани откуп предмета и симуловано давање откупнине, могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да посебне истражне радње надзор и техничко снимање телекомуникација, надзор и техничко снимање просторија и приступ компјутерским системима и компјутерско сравњење података могу трајати укупно најдуже шест мјесеци, док посебне истражне радње зајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета у вези са њима и надзирани превоз и испорука предмета могу трајати укупно најдуже три мјесеца. Искуства у раду на предметима организованог криминала су показала да истраге у оваквим кривичним предметима а посебно оне са међународним карактером углавном трају дуже од прописаних рокова за примјену посебних истражних радњи, а у појединим случајевима такве истраге могу трајати и више година. Законски рокови за примјену посебних истражних радњи у пракси су се показали прекратким. Тако, на пример, код примјене мјере телекомуникационог надзора у истрази једног злочиначког удружења са међународним активностима рок од мјесец дана (чак ни максимални законски рок за примјену посебних истражних радњи – шест мјесеци) није довољан ни да би се тачно утврдиле све међусобне везе између поједињих припадника злочиначког удружења, а да не говоримо о тачном утврђивању њихових активности и ефикасном окончању истраге. Практична искуства су показала да су, због постојећег законског ограничења трајања, мјере телекомуникационог надзора морале бити окончане, иако квантум прикупљених доказа примјеном ових радњи није био довољан за квалитетно окончање истраге. Ситуација је још сложенија када је у питању примјена посебне истражне радње тајно праћење и техничко снимање лица транспортних средстава и предмета. Озбиљна криминална удружења нису ad hoc организације и њихове криминалне активности трају много дуже од неколико мјесеци, некада чак и годинама. Стога, ограничiti примјену мјера тајног праћења и техничког снимања на свега три мјесеца, у савременим околностима функционисања криминалних удружења, одузима овој посебној истражној радњи пун капацитет. Треба истаћи да овако рестриктивна законска рјешења трајања посебних истражних радњи немају ни упоредна законодавства у региону. Имајући у виду наведено, продужење рокова трајања је услов без којег у будућности нема ефикасне примјене посебних истражних радњи.

Pриједлог de lege ferenda у суштини се заснива на рјешењу које прописује Закон о казненом поступку Хрватске. Приједлог је да све посебне истражне радње осим радње коришћење прикривених истражилаца и коришћење информатора, која треба да остане радња без временског ограничења трајања, могу одредити на вријеме до три мјесеца. Ако наређене посебне истражне радње дају резултате, законом треба предвидјети могућност њиховог продужења за још три мјесеца. Коначно, требало би прописати да се трајање посебних истражних радњи може продужити за још шест мјесеци, али само уколико посебне околности оправдавају примјену тих радњи. Имајући у виду приједлог да се поједине посебне истражне радње могу одредити и на приједлог тужиоца одлуку о овом „додатном“ продужењу трајања посебних истражних радњи за још шест мјесеци требало ставити у искључиву надлежност суда, уважавајући чињеницу да је ипак суд тај који треба да буде гарант оправданости њихове дуже примјене.

10. У погледу института споразума о признању кривице као кривично-процесног инструмента супротстављања организованом криминалу треба истаћи да је исти постао значајан инструмент помоћу којег су рјешавана најтежа кривична дјела. Споразум о признању кривице са осумњиченим, односно свједочење осумњиченог, допринијело је успјешнијој борби против организованог криминала и прикупљања доказа који су омогућили процесуирање великог броја припадника криминалних организација. Судска пракса у Босни и Херцеговини нема јединствен став у погледу утврђивања клаузуле у споразуму о признању кривице, да се осумњичени, односно оптужени обавезује да свједочи и да је тужилац овлашћен да раскине споразум уколико осумњичени—оптужени ту своју обавезу не испуни. Наиме, постоје ставови да је та клаузула својеврстан утицај на слободну вољу осумњиченог—оптуженог, па да из тог разлога није испоставан основни принцип да је споразум закључен „добровољно, свјесно и са разумијевањем“. Приједлог de lege ferenda за рјешење овог проблема треба тражити у унапређењу постојећег законског рјешења у којем би се ова обавеза законски нормирала или пак у прописивању института „свједока сарадника“ који већ постоји у упоредним законодавствима на који начин би се ријешило питање правно-институционализоване сарадње органа кривичног гоњења са осумњиченим, оптуженим или осуђеним лицем чије је свједочење кључно за доказивање кривичних дјела повезаних са организованим криминалом.

11. Примјена постојећих законских рјешења која се тичу посебних истражних радњи дала је резултате у борби против организованог криминала. Неспорно је да нема савршених норми, нити норми прихватљивих за свако друштво и државно-политичко уређење. Организовани криминал динамична је појава која се прилагођава економским, социјалним и политичким условима у којима дјелује. Не можемо рећи да је организовани криминал исти данас, као што је био двадесетих или тридесетих година XX вијека. Из тог разлога и земље са пуно већим искуством у борби против организованог криминала у примјени кривично-процесних инструмената супротстављања овој појави, немају увијек адекватан одговор на неки од појавних облика организованог криминала, нити је њихова државноправна реакција на овај вид криминала увијек правовремена и ефикасна. У том контексту треба посматрати и Републику Српску. Кривично дјело „организовани криминал“ у њен кривично-правни систем први пут је уведено прије више од 10 година, а легислатива бивше државе овом феномену није посвећивала доволно велику пажњу. Такође, савремени кривично-процесни инструменти супротстављања најтежим облицима криминала релативно кратко егзистирају у нашем законодавству. Из тих разлога кандидат истиче да је наше искуство са феноменом организованог криминала и средствима супротстављања истом у вријеме увођења у кривично-правни систем било скромно. Кривично-процесни инструменти које је прописало законодавство Републике Српске били су адекватан одговор на нове облике криминала који су се појавили у новом друштвеном уређењу. Међутим, како се нови облици криминала „развијају“ и прилагођавају друштву, тако и државноправна реакција на ове облике криминала треба да се прилагођава и мијења.

- 1) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао;
- 2) Оцијенити да ли су добијени резултати јасно приказани, правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао доволно критичности;
- 3) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

Кандидат мр Миодраг Бајић је израдом своје докторске тезе под насловом „Посебне радње доказивања и организовани криминал“ обавио истраживање које има своју и научну и практичну вриједност. У тези су на један научни, стручно-критички и аргументован начин анализирана бројна научностручна сазнања о кривично-процесним инструментима супротстављања организованом криминалу и указано је на начине адекватне практичне примјене анализиране проблематике.

У спроведеном истраживању су на систематичан и прегледан начин, уз коришћење адекватне библиографске грађе и научних метода, обрађена сва постављена, односно релевантна питања и проблеми. Закључна разматрања су правилно изведена, а резултати рада су презентовани на одговарајући начин.

На основу свега напријед изнесеног, Комисија даје

ПРИЈЕДЛОГ

С обзиром на чињеницу да урађена теза задовољава све критеријуме и стандарде докторског рада, Комисија предлаже Научно-наставном вијећу Правног факултета Универзитета у Бањој Луци да донесе сљедеће одлуке:

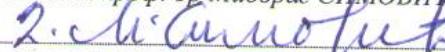
1. Да се докторска теза мр Миодрага Бајића под насловом „Посебне радње доказивања и организовани криминал“ прихвати као самосталан научни рад који задовољава научне захтјеве за рад оваквог карактера.
  2. Да се именује комисија за јавну одбрану рада.
- 1) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- 2) На основу укупне оцјене дисертације комисија предлаже:
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана,
  - да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни или измијени) или
  - да се докторска дисертација одбија.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

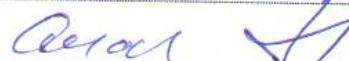
1. Проф. др Иванка МАРКОВИЋ

2. Академик проф. др Миодраг СИМОВИЋ

3. Академик проф. др Станко БЕЈАТОВИЋ

У Бањој Луци, 19. маја 2017. године.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан Комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова Комисије, дужан је да унесе у извјештај образложение, односно разлог због којих не жели да потпише извјештај.